

Quick-scan draagvlak zelfbeheer Het Enkhuis en De Fontein

Juni 2014

verbinden van mens en buurt

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	2
1.1	Onderzoeksvragen	2
1.2	Onderzoeksopzet	2
2.	Belangrijkste bevindingen	3
2.1	Bevindingen Het Enkhuis	3
2.2	Bevindingen De Fontein	5
3.	Aanbevelingen	8
	Bijlage 1: Activiteitenoverzicht De Fontein	10
	Bijlage 2: Activiteitenoverzicht Het Enkhuis	12

1. Inleiding

De gemeente Deventer heeft Raster Groep een opdracht gegeven voor het een verkennend onderzoek naar zelfbeheer van Het Enkhuis en De Fontein. De gemeente wil vanuit het programma Samen Ruimte Geven bewoners meer zeggenschap en invloed geven op bijvoorbeeld buurtvoorzieningen.

Raster heeft EN de Buurt gevraagd een quick-scan uit te voeren naar het draagvlak of animo onder bewoners tot zelfbeheer. Raster wil met deze scan een inschatting krijgen van de daadwerkelijke animo onder bewoners. Raster beoordeelt op basis van dit onderzoek in hoeverre het proces te komen tot zelfbeheer een vervolg krijgt en treedt hierover in overleg met de gemeente Deventer.

1.1 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen luiden als volgt:

- ✓ Is er onder bewoners voldoende animo, draagvlak of enthousiasme voor zelfbeheer?
- ✓ Wat zijn de redenen waarom er (geen) animo of draagvlak is?
- ✓ Weet u wat de wensen of kansen zijn voor Het Enkhuis of De Fontein?
- ✓ Wat zouden bewoners zelf willen of kunnen doen in het zelfbeheer?
- ✓ Wat hebben bewoners nodig om de rol van beheerder op te pakken?

1.2 Onderzoekopzet

EN de Buurt heeft zestien gesprekken gevoerd met wijkprofessionals, bewoners, gebruikers en beheerders. Tien gesprekken in Colmschate-Zuid en zes in Rode Dorp.

Zeven gesprekken waren individueel, de overige waren groepsgesprekken.

In Colmschate-Zuid hebben 21 personen meegewerkt: 12 bewoners, 4 gebruikers, 4 professionals en de ondernemersvertegenwoordiger van winkelhart Colmschate.

In Rode Dorp hebben 20 personen meegewerkt: 14 bewoners en 6 professionals.

De gesprekken zijn semi-gestructureerd verlopen, waarbij de 5 onderzoeksvragen de kapstok vormden. In het vervolg van dit verslag worden de deelnemers respondenten genoemd.

2. Belangrijkste bevindingen

Algemeen

Aan de quick-scan hebben minder respondenten meegewerkt dan beoogd, vooral aan de kant van bewoners. Dit heeft meerdere oorzaken gehad. Tijdsdruk, het aanleveren van onvoldoende potentiële deelnemers of respondenten die niet wilden meewerken. Grosso modo was het doel met minimaal 18 bewoners per wijk gesproken te hebben.

De vraag is of in dat geval de quick-scan tot meer representatieve uitspraken had geleid. De respondenten die hebben meegewerkt waren bovengemiddeld ingevoerd in hun wijk. De quick-scan had als voornaamste doel kort de thermometer in de wijk te steken. Er is veel overeenstemming in opvattingen over zelfbeheer tussen bewoners en professionals. In Rode Dorp zijn de professionals pessimistischer over de daadwerkelijke animo dan bewoners.

Bewoners geven aan dat op basis van deze quick-scan geen besluit mag worden genomen dat leidt tot sluiting van Het Enkhuis of De Fontein. Zij willen meer tijd en ruimte om de kansen op zelfbeheer verder te verkennen. Dat vraagt een flexibele, enthousiasmerende en uitnodigende houding van de gemeente. De gemeente zal duidelijkheid dienen te geven hoe zij het zelfbeheer faciliteert en ondersteunt, zodat bewoners niet het gevoel krijgt dat het huidige professionele beheer over de spreekwoordelijke schutting wordt gegooid.

2.1. Bevindingen Het Enkhuis

- a) In Rode Dorp lijkt er weinig animo tot zelfbeheer te bestaan. Voor zover er animo is, beperkt het zich tot een kleine groep van vaste bezoekers of bewoners van het eerste uur. Deze groep geeft aan Het Enkhuis graag open te houden, ook vanwege de buurtfunctie die het heeft en de sterke gerichtheid van de bewoners op de eigen buurt. Een ontmoetingsplek buiten Rode Dorp achten alle respondenten niet laagdrempelig genoeg. In aansluiting hierop geven de kinderwerkers aan dat hun relatie met ouders en hun kinderen beschadigd raakt, als er niet meer in en vanuit Rode Dorp gewerkt kan worden.
- b) Mogelijkheden tot zelfbeheer zien respondenten vooral in de praktische, ondersteunende sfeer. Het gaat dan vooral om activiteiten begeleiden, bar- of buffetdienst, schoonmaak en eenvoudig technisch onderhoud.
- c) Zelfbeheer achten respondenten alleen mogelijk als Het Enkhuis beschikt over een (professionele) beheerder. Ook coaching of begeleiding wordt belangrijk gevonden, ook na de fase van kwartiermaken. Verder vinden respondenten het belangrijk dat de gemeente open en duidelijk is over wat er bij zelfbeheer komt kijken en dat de gemeente bereid is te ondersteunen, ook financieel.

- d) Een beheerder dient onafhankelijk te zijn en van buiten de wijk te komen. Hij dient voldoende stevig te staan en de taal van de buurt te spreken. Bij voorkeur is de beheerder professioneel. Een beheerder op basis van vrijwilligheid, activering, reïntegratie of dagbesteding wordt als te kwetsbaar ervaren. Een pré is als een beheerder ook over verbindende kwaliteiten beschikt, zodat Het Enkhuis meer een ontmoetingsplek wordt voor alle Rode Dorpers en mogelijk ook bewoners uit de Driebergenbuurt. Een coach of begeleider zou die verbindende rol ook kunnen pakken.

Citaat: "een beheerder in Het Enkhuis moet ballen hebben"

- e) Een bestuur (en beheerder) uit de wijk geeft al heel snel flinke onenigheid. Mensen hebben een mening over elkaar ("roddelcircuit") en accepteren moeilijk van elkaar wat wel of niet mag.
- f) De belangrijkste oorzaken voor het gebrek aan een brede animo of draagvlak zijn:
- Veel bewoners bevinden zich in de 'overleefstand', zij komen helemaal niet toe aan de vraag of zij zich inzetten voor de buurt (problematiek achter de voordeur);
  - Bewoners in Rode Dorp, met name de Blauwe Daken, voelen zich onvoldoende welkom of uitgenodigd Het Enkhuis te bezoeken. Zij ervaren de huidige, vaste kern bezoekers als te dominant aanwezig. Daarmee heeft Het Enkhuis een bepaald imago verworven dat onvoldoende wervend is;
  - Rode Dorp beschikt over onvoldoende (bestuurlijke) competenties, bewoners zijn vooral heel praktisch ingesteld. Zij hebben baat bij onafhankelijke aansturing;
  - Een gevoeld 'dubbel' beroep op bewoners zonder werk: zij worden geacht zich in te zetten voor hun buurt en tegelijkertijd werk te zoeken;
  - Het Enkhuis straalt nog te weinig uit wat er te halen is;
  - Als je je nek uitsteekt, loop je het risico dat je wordt gepest of getreiterd.

Citaat: "de buurt kun je typeren als "snel warm, snel koud". Bewoners reageren snel enthousiast, maar energie verdwijnt ook weer als het hen bijvoorbeeld niet naar de zin gaat. De vlam slaat snel in de pan, maar dooft ook weer."

- g) Het sluiten van Het Enkhuis kan de sociale cohesie doorbreken, ondanks zijn huidige beperkingen is het wel een echt buurthuis. Voor kinderen heeft Het Enkhuis een belangrijke functie.

- h) Kansen om het draagvlak voor Het Enkhuis te versterken worden gezien in het beter verbinden van de hele wijk, het aanbieden van thematische bijeenkomsten die aansluiten op de vraag of problematiek in de wijk, het aanbieden van professionele diensten die de loop brengen in Het Enkhuis. Ook zou het kinderwerk meer energie kunnen steken in het verbinden ('presentiewerk') in plaats van nu vooral accommodatiegebonden te werken.

2.2 Bevindingen De Fontein

- a) In Colmschate-Zuid twijfelen respondenten over de animo of draagvlak voor zelfbeheer. Wel vinden bewoners dat het toetsen van de latente animo een echte kans verdient. Zij noemen de inspanningen die recent vanuit WIJDeventer op gang worden gebracht zoals 'Zuid Aan Zet' en 'Colmschate Helpt Elkaar' gericht op het versterken van cohesie en onderling hulp of zorg. Dit proces heeft tijd nodig en een dreigende sluiting van De Fontein verstoort dat proces.
- b) Een deel van de respondenten stelt zich 'ondernemend' op en ziet ook kansen voor zelfbeheer en het versterken van de ontmoetingsfunctie die De Fontein heeft. Aan de animo tot zelfbeheer kan worden gewerkt door in de wijk bewustwording en urgentie op gang te brengen. Zij willen het gesprek met de gemeente aan en vinden dat op basis van deze quick-scan geen onomkeerbaar besluit tot sluiting mag worden genomen.
- c) De belangrijkste oorzaken voor het huidige gebrek aan (latente) animo zijn:
  - bewoners zijn mogelijk verwend geraakt door ruim 20 jaar professioneel beheer
  - bewoners hebben andere interesses, affiniteiten of prioriteiten
  - de Fontein is bij veel bewoners nog een (te) onbekend fenomeen
  - de bewoners hebben te weinig binding met de wijk, mede te verklaren door de gezinssamenstelling (veel 1,5 of tweeverdieners)
  - geen gevoelde urgentie, bewoners weten niet dat mogelijke sluiting van De Fontein boven hun hoofd hangt
  - het lijkt een trend te zijn dat bewoners zich niet langdurig willen verbinden

Citaat: "bewoners van Colmschate-Zuid hebben hekken om hun huizen geplaatst"

- e) Zelfbeheer achten respondenten alleen mogelijk als De Fontein beschikt over een (professionele) beheerder. Er is een vast en herkenbaar aanspreekpunt nodig. Ook is iemand nodig met verbindende kwaliteiten.
- f) Mogelijkheden tot zelfbeheer zien respondenten vooral in de praktische, ondersteunende sfeer. Het gaat dan vooral om activiteiten begeleiden, bar- of buffetdienst, schoonmaak en (eenvoudig) bouwkundig en/of technisch onderhoud
- g) Het is belangrijk dat de gemeente open en transparant is over wat er bij zelfbeheer komt kijken. De gemeente zal duidelijk moeten zijn over het speelveld (gaat Fontein dicht zonder zelfbeheer), de kaders en wat zelfbeheer hen waard is. Ook aan zelfbeheer zit een prijskaartje.
- h) Respondenten vinden het belangrijk dat de gemeente een vast aanspreekpunt (procesbegeleider) aanstelt bij het vervolg van het proces, geen wisselingen van persoon. Dit aanspreekpunt zal de bureaucratische ballast van bewoners over kunnen nemen, zodat bij bewoners geen energie weglekt en zij zich goed kunnen focussen op het zelfbeheer.
- i) De bezettingsgraad van De Fontein is hoog, het draagt de naam activiteitscentrum met recht. De hoge bezettingsgraad heeft vooral betrekking op de grote zaal waar deels niet-buurtgebonden activiteiten plaatsvinden. Deze activiteiten worden ook bezocht door buurtbewoners. Spontane ontmoeting of bezoek vanuit de buurt is er in De Fontein veel minder.
- j) De mogelijke sluiting van De Fontein heeft ook gevolgen voor jongerencentrum Moonlight. Het kan een (zeer) versturende invloed hebben op de goede resultaten die zijn bereikt in het beheersbaar maken van (extreme) jongerenoverlast, het verbinden van generaties en de wederzijdse relaties en dialoog tussen jong en oud in de wijk. Dit was niet mogelijk geweest zonder de beschikbaarheid van De Fontein als plek waar jong en oud elkaar ontmoeten. In Moonlight is overigens sprake van vormen van zelfbeheer door jongeren, onder begeleiding van jongerenwerk.

3. Aanbevelingen

Uit het vorige hoofdstuk blijkt dat de respondenten nog niet erg optimistisch zijn over de mogelijkheden tot zelfbeheer. Wel vinden zij het de moeite waard de mogelijkheden verder te onderzoeken. De gemeente zal klare wijn moeten schenken over het speelveld en kaders en wat de gemeente het zelfbeheer waard is. De bevindingen in hoofdstuk 2 bieden voldoende aanknopingspunten om een volgende stap van kwartiermaken van zelfbeheer in te gaan. Voordat een volgende fase van kwartiermaken wordt gestart is het zeer wenselijk nog een moment in te bouwen van verdere verkenning. In de aanbevelingen is een onderscheid gemaakt in die 2 fases.

Verkenningfase

- a) De gemeente organiseert een bijeenkomst in Rode Dorp en Colmschate-Zuid waarin met bewoners en andere geïnteresseerden wordt gesproken over de consequenties van het beleidsprogramma Samen Ruimte Geven. Wat betekent dit voor Het Enkhuis en De Fontein en hoe wil de gemeente het proces faciliteren om te komen tot zelfbeheer. Bewoners hebben aangegeven behoefte te hebben aan zo'n gesprek. Over de vorm, inhoud en doel van de avond maakt de gemeente afspraken met Raster en een vertegenwoordiging van de respondenten. De bijeenkomst wordt ook benut om de resultaten van de quick-scan te presenteren. De gebruikers van de Fontein (deels niet-buurtgebonden activiteiten) vormen een bijzondere groep. Het is te overwegen voor deze groep een aparte bijeenkomst te organiseren rond het zelfbeheer.

Kwartiermakersfase

Bij het in werking treden van een daadwerkelijke kwartiermakersfase doet EN de Buurt de volgende aanbevelingen.

- b) De gemeente wijst intern een centraal aanspreekpunt aan voor een nader te bepalen aantal uren. Deze persoon begeleidt bewonersinitiatieven tot zelfbeheer van wijkcentra op het gebied van wet- of regeltechnische aspecten, neemt dit eventueel van bewoners over, zet vragen intern uit, bewaakt de opvolging en trekt zaken vlot. Dit voorkomt een energielek of tanend enthousiasme bij bewoners. Het aanspreekpunt blijft beschikbaar op afstand, zodra een wijkvoorziening in zelfbeheer is genomen.
- c) Naast het gemeentelijke aanspreekpunt (accountmanager) is het aan te bevelen ook een onafhankelijke kwartiermaker (procesbegeleider) aan te wijzen die het intensieve proces rond kwartiermaken bij Het Enkhuis en De Fontein begeleidt. Hiermee vult de gemeente een randvoorwaarde in voor een goed proces van Samen Ruimte Geven.

- d) De gemeente stelt een expertteam in voor bewonersinitiatieven tot zelfbeheer. De samenstelling van dit team is maatwerk, maar gedacht kan worden aan een jurist, architect/sociaal-ontwerper, financieel adviseur of coach. Het expertteam is voor een gemaximeerd aantal uren beschikbaar tijdens de kwartiermakersfase. De begeleider als genoemd onder c) kan onderdeel zijn van dit expertteam.

Bijlage 1: activiteitenoverzicht De Fontein

Activiteiten Grote Zaal

Zondag Ochtend De Pinkstergemeente	Maandag Middag Pauze medewerkers Kinderopvang en Samenbommes Avond Jongerenwerk
Dinsdag Ochtend Stijldansen voor senioren en zit-combi dans Middag Pauze medewerkers kinderopvang en Samenbommes Line-dance voor senioren, twee groepen. Maandelijks bingo Avond Het Koor groot Colmschate (KGC) met jeugd en grote koor. Boven zit een naailes groep en een slank groep. Verder is het jongerenwerk aanwezig in de middag en avond.	Woensdag Ochtend Meer bewegen voor ouderen.
Donderdag Ochtend Jazzdans (3 groepen) Middag Pauze medewerkers KO en Samenbommes Theater Link! Avond Linedance Maandelijks Herkeuring rijbewijzen (arts)	Vrijdag Ochtend Koersbal senioren Middag Sjoelen senioren Jongerewerk Avond Jongerenwerk Tweemaandelijks jeugddisco

Keuken, vergader- of overige activiteitenruimtes

Dinsdag Middag De 2 bovenruimtes gebruik Raster als cursusruimte. Avond Naailesgroep en Slankgroep. Tweewekelijks: soepgroep senioren in ontmoetingsruimte	Woensdag Ochtend cursus Kids-powertraining. Middag Theater Link! Kinderkookles (Basisschool) Jongerenwerk Avond Aerobic
Donderdag Middag Theater Link!	Vrijdag

Incidenteel gebruik

Regelmatige aanvragen van gemeente, winkelcentrum, VvE's, Raster en overige organisaties om ruimtes te huren voor vergaderingen of cursussen.

Bijlage 2: (globaal) activiteitenoverzicht Het Enkhuis

Grote zaal/ontmoetingsruimte

Zondag Incidentele activiteiten	Maandag Stagiaires kinderwerk Buurtbewoners Turkse themagroep Avond: incidentele vergaderingen
Dinsdag Stagiaires kinderwerk Buurtbewoners Incidentele activiteiten vanuit: gemeente, bewonerscommissie, speelplekvergadering, kindervakantiekamp, buurtcoach	Woensdag Stagiaires kinderwerk Buurtbewoners Kinderclub Tim&flapoor kinderwerk Turkse themagroep Kookkids (ook keuken) Jonge mantelzorgers (± 10 x per jaar) Avond: kaarten
Donderdag Stagiaires kinderwerk Buurtbewoners Koken buurtbewoners Turkse kookgroep (± 6x per jaar, ook keuken)	Vrijdag Incidentele aanvragen

Activiteitenruimte (crea)

Zondag	Maandag Kinderwerkoverleggen stage wijk 2 Buurtbewonerscommissie
Dinsdag Kinderwerkoverleggen stage wijk 2	Woensdag Turkse themagroep Tim en Flapoor kinderwerk Ouderbijeenkomsten SAH ± 3x per jaar
Donderdag Kinderwerkoverleggen stage wijk 2 Avond: externe vergaderingen	Vrijdag

Vergaderzaal/cursusruimte

Zondag	Maandag Spel aan Huis Buurtcoach
Dinsdag Spel aan Huis Buurtcoach	Woensdag Spel aan Huis Buurtcoach
Donderdag Spel aan Huis Buurtcoach	Vrijdag Spel aan Huis

Jeugdhonk

Zondag	Maandag Kinderwerk
Dinsdag Kinderwerk	Woensdag Kinderwerk
Donderdag Kinderwerk	Vrijdag Kinderwerk

Keuken

Zondag Incidenteel gebruik buurtbewoners	Maandag Turkse themagroep
Dinsdag Kinderwerk (incidenteel) Kindervakantiekamp (incidenteel)	Woensdag Kookkids Jonge mantelzorgers koken
Donderdag Turkse themagroep Koken buurtbewoners Kookkids	Vrijdag Incidenteel buurtbewoners

Bar:

Wordt dagelijks door alle gebruikers gebruikt voor/door personeel die in het Enkhuis werkt.

Incidenteel gebruik:

Regelmatig aanvragen van:

- Gemeente Deventer
- Buurtbemiddeling
- Raster (o.a. overleggen kinderwerk)
- Bewoners
- Mee Ijsseloevers
- Enkhuis als stembureau